

Magyar Gyógyszerésztörténeti Társaság
www.gyogyszeresztortenet.hu
2018 április 02.

BUDAPEST V. KERÜLETÉNEK
GYÓGYSZERÉSZTÖRTÉNETE 1950-IG

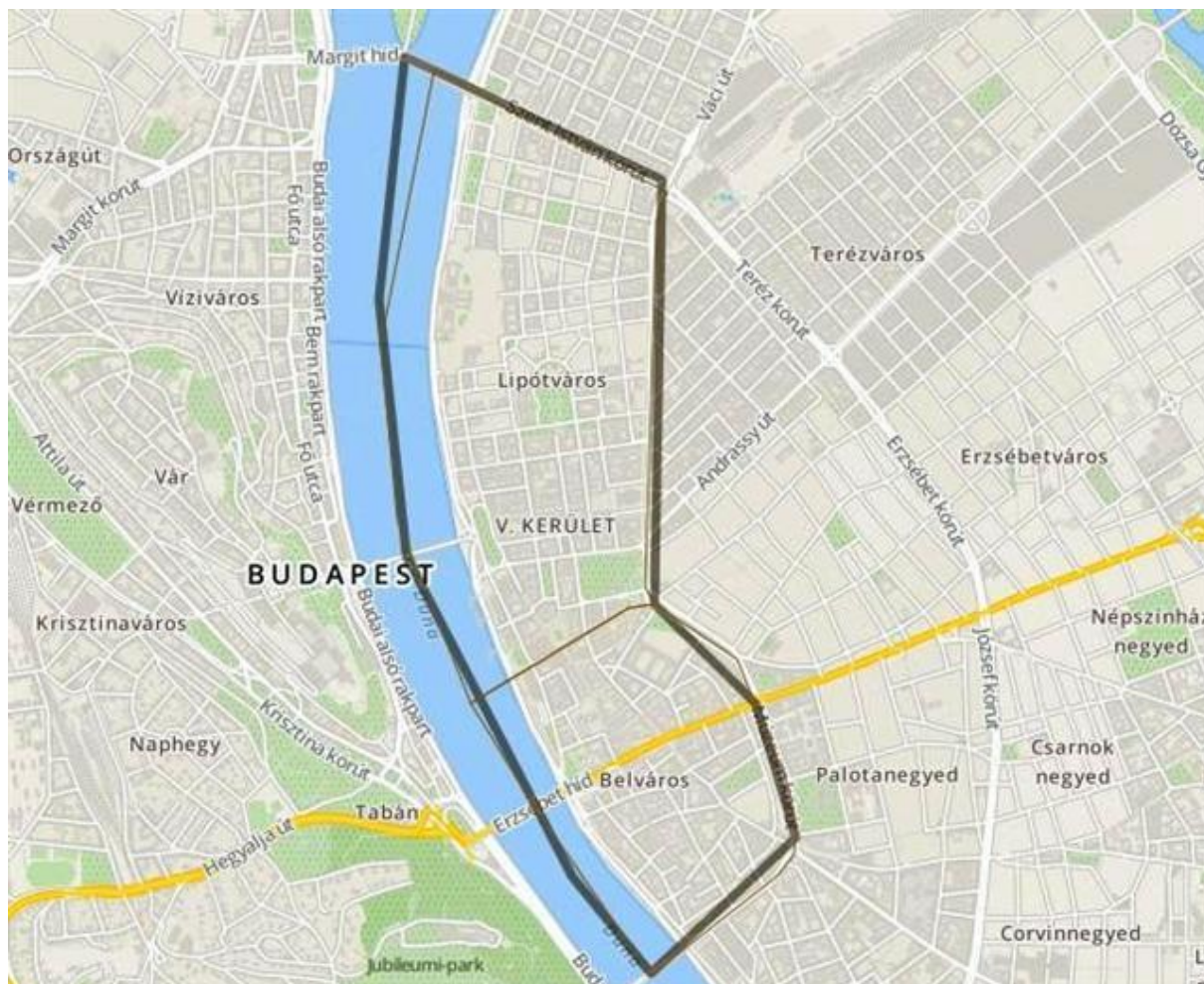
Írta és szerkesztette: Szmodits László

BUDAPEST

2018

Bevezetés

Budapest V. kerülete a Belváros és a Lipótváros. Területe 2,59 km². Nemcsak a főváros, hanem az ország igazgatási, gazdasági, kereskedelmi, kulturális és tudományos központja. A Duna bal partján, a Szent István körút, a Bajcsy-Zsilinszky út, a Deák tér, a Tanács körút, a Múzeum körút, a Kálvin tér és a Vámház körút által határolt terület.

Belváros

Területén már az ókorban is település volt. A mai Erzsébet híd közelében volt a dunai átkelőhely. A jelentősége a római ókorban jelentősen megnőtt. Akkor egy erődítményt építettek itt Aquincum védelmére. Ennek romjai ma a Petőfi téren láthatók. A X. században Taksony vezér az izmaelita kereskedőknek juttatta. A fokozatosan növekvő város a XIII. század elején jelentős épületekkel bővült. Azonban a tatárjárás a várost elpusztította. IV. Béla király lendületet adott az újjáépítéshez. Az általa betelepített lakosság nagy része német volt, de a magyarokon kívül flamandok, vallonok, rácok, görögök és szaracénok is voltak. A XIV. század elején a lakosság mészegetésen és halászaton kívül fegyverkészítéssel, molnár-mesterséggel és kereskedelemmel foglalkozott. A Dunán érkező kereskedők harmincas-vámost fizettek. Innen ered a Harmincad utca elnevezése. A XV. századig Pest, Buda

külvárosa volt. Zsigmond király idején nyerte el a teljes függetlenségét. A kereskedelmi forgalom egyre növekedett, főleg az állat- és a borkereskedelemmel. Mátyás király idején kiépült a területét övező városfal. A városfalakon kívül erdők, füves mezők és mocsarak között néhány kisebb falu húzódott meg. A mai Erzsébet tér helyén volt a vásártér. A XV. században már céhek is működtek (hajósok, szabók, vargák). A török hódoltság alatt megrekedt a város fejlődése. A templomokat dzsámivá alakították, de a lakóházak karbantartásával nem foglalkoztak. 1686-ban hosszú ostrom után romhalmaz maradt. A visszafoglalás után csak nagyon lassan indult meg a helyreállítás. A város 1703-ban nyerte vissza a régi kiváltságait. A XVIII. század megindult az új építkezés, letelepedtek a szerzetesrendek, felújították a templomokat. A keleti ortodox egyháznak is volt már templomuk. Egymás után épültek a fogadók. 1717-ben létesült a piarista gimnázium. A város fokozatosan központi szerephez jutott az igazgatásban, a kereskedelemben és a kultúrában. A Nagyszombati Tudományegyetem előbb Budára, majd Pestre költözött. Itt alakult ki a későbbi Királyi Magyar Tudományegyetem a bölcész és jogi karával. Az egyetem a könyvtárával hozzájárult a tudományos és irodalmi központ létrejöttéhez. Jelentős volt már a kézműipar, különösen a luxusipar. II. József lebontotta a városkapukat. Az 1838. évi árvízét követően jelentős árvízvédelmi intézkedéseket hoztak. 1848. III. 15-én a központi események a Belvárosban játszódtak le. A szabadságharc bukása után megszakadt a város fejlődése. 1856-ban indult meg a gázszolgáltatás és 1868-ban lépett munkába az első vízmű. A kiegyezés (1867) után rohamosan indult meg a város fejlődése. Minden üres helyet beépítettek, felépült a Duna-parti szálloda-sor. Az egykori Invalidus házban alakult meg a fővárosi Városháza. Pest és Buda 1873. évi egyesülése fordulópontot jelentett. Ekkor lett a Belváros a főváros IV. kerülete. A századforduló idején indult meg a közlekedés az Erzsébet- és a Szabadság-hídon. A két világháború súlyos károkat okozott. Hosszú ideig tartott a helyreállítás. 1950. I. 1-én egyesült a Belváros a Lipótvárossal, V. kerület névvel. A Belváros a főváros üzleti központja lett. Számos áruház és az üzletek gazdagították a kínálatot. A külföldi látogatók számára a leglátogatottabb helyé vált a Vörösmarty tér és a Váci utca. Nemcsak a villamos- hanem az autóbusz-közlekedés is jó kapcsolatot teremtett a többi kerülettel. A Vörösmarty tér és a Városliget, Zugló között ugyancsak jó kapcsolatot hozott létre a Földalatti. A kelet-nyugati metró (M2) Deák téri állomása közlekedési csomópont. Az autóbusz közlekedés pedig kitűnő kapcsolatot teremtett a budai kerületekkel. Sétáló utca lett a Váci utca, a Vörösmarty tér, valamint a Belgrád rakpart és a Deák Ferenc utca egy része.

A népoktatás már a XVIII. század közepén megindult. Kezdetben az iskolahálózat kiépítése az egyház kezében volt. A piarista gimnázium után 1854-ben alapították a mai Eötvös Gimnázium elődjét. A Belvárosban több színház, hangversenyterem (Vigadó) működött, illetve ma is fennállnak. Tehát a Belváros így lett a kulturális élet egy fővárosi központi helye (1).

Lipótváros

A középkorban ezen a vidéken több kisebb falu helyezkedett el, így Jenő. és a Margít-híd közelében Újbécs. Sajnos ezek a török uralom alatt elpusztultak. Lassan indult meg a terület beépítése. 1790-ben nevezték el Lipótvárosnak. A nagyarányú építkezésekkel alakult ki a mai Lipótváros. Felépült a Magyar Tudományos Akadémia, a Lánchíd, a Margít-híd és nem utolsósorban az Országház épülete. Később a Magyar Nemzeti Bank, a Tőzsde, majd a Magyar Kereskedelmi (Gazdasági) Kamara épületei pénzügyi központtá alakították a kerületet. Ugyanakkor számos igazgatási intézményt hoztak itt létre. Korábban itt még jelentős üzemek is működtek, de a XX. század elején kitelepítették őket a külső kerületekbe. Itt is jelentős iskolahálózat és kulturális élet alakult ki. 1873-ban ez lett a főváros V. kerülete. A Lipótváros felső része ma a XIII. kerületi Csanády utcáig terjedt. Ez a rész 1950-ben került a XIII. kerülethez. Lipótváros alsó része pedig egyesült a Belvárossal. 1946-ban építették fel az ideiglenes Kossuth-hídat, amely 1960-ig szolgálta a budai kerületekkel a közlekedést. A kerületnek ma nincs saját kórháza. Két rendelőintézet szolgálta a betegellátást: a Hold utcai és a Madách téri. Ma csak a Hold utcai rendelőintézet működik (2).

Irgalmas-rendi gyógyszerár a pesti Invalidus házban

Istenes Szent János (1495-1550) nevéhez fűződött az egyházi betegápolás megvalósulása. Felismerte, hogy a rászoruló, szegény betegeket kell segítenie. Granadában bérelt egy házat és ott önfeláldozóan ápolta őket. Lassan növekedett a betegek száma és ezért egy nagyobb épületbe költözött át. Sőt, még újabb lehetőségeket talált a nélkülözők felkarolására. Már többen csatlakoztak hozzá. Azonban az életében még nem történt meg a rendalapítás. Az elhunyt után egyre jobban terjedt a rend. V. Sixtus pápa 1572-ben hagyta jóvá a Betegápoló Irgalmas Rend létrehozását. Jelképe a gránátalma, küldetése a beteg ápolása és gyógyítása.

Az 1680-as években Budán és Pesten is végső összecsapásra került sor a törökökkel. A sebesült katonák ellátására az Irgalmas Rend szerzeteseit kérték fel. Sajnos a barátok közül többen az életüket áldozták fel a harci küzdelmekben. XI. Ince pápa az egyik fő feladatául tűzte ki Európa, köztük Magyarország török uralom alóli felszabadítását. A Szentszék hatalmas diplomáciai munkával készítette elő a török vissza szorítását. Bécs és Esztergom már 1683-ban felszabadult. Buda csak később, 1886-ban szabadult fel. Az 1699. évi karlóczi béke vetett véget a török uralomnak. Ince pápa azt is kérte, hogy a sebesült és rokkant katonáknak legyen egy pesti hadikórházuk. Az irgalmasok ezt a kórházat a pesti Belvárosban, a Szervita tér közelében kívánták létrehozni. A pesti Invalidus palota építésével kezdődtek az események. Közben a közeli Szervita téri templomot Szécsényi György esztergomi érsek visszaadta a szervitáknak. Arra is gondolt, hogy uradalmakat bocsásson a pozsonyi, az esztergomi és a pesti ispotályok létesítésére. A halála után ebből a pénzből állították fel 1728-ban az Invalidus házat, amely ma is a Fővárosi Önkormányzat székhelye. A ház katonai vezetés alatt állt egy magas rangú tiszt irányításával. Az irgalmasok pedig mindenben ellátták a rokkant és sebesült katonákat. Így a

gyógykezelés és az élelmezés is. A gyógyszertár 1736-ban nyílt meg az Invalidus ház földszintjén. Elsősorban a ház betegeit látták el, de ablakon keresztül minden rászoruló hozzá jutott a gyógyszerekhez. Az első rendi gyógyszerész Crutin Macarius volt, de volt már egy társa is. A katonák ingyenes ellátásban részesültek, de a városi polgárok a korabeli taxa alapján kapták meg a gyógyszereiket. Az 1750-as években már igen nagy volt a gyógyszertár forgalma, azért már három patikus működött. Ebben az időben Götterdorfer Gottfried, a pesti Szentháromság gyógyszertár tulajdonosa tisztességtelen előnnyel vádolta meg a patikát. Azt kérte Pest várostól, hogy tiltsák el a polgári lakosság ellátását és zárják be a patikát. Ezt akkor a városi tanács elutasította és a gyógyszertárat megvizsgáló Nicoletti hadbiztos mindenki elé állította az irgalmas rendi gyógyszertárat. Mária Terézia halála után, 1781. III. 19-én Natorp Ferenc Vilmos tulajdonába került az irgalmas rendi gyógyszertár. Ő akkor a monarchia összes katonai gyógyszertárának parancsnoka volt. II. József támogatta Natorp javaslatát, hogy egy kézbe kerüljenek a hadsereg gyógyszertárai és egységes elvek szerint működjenek. Ez már azt jelezte, hogy a pesti Invalidus-háznak is megpecsételődik a sorsa. II. József 1783. VII. 10-én kelt rendeletével - zsúfoltságra hivatkozva - Nagyszombatba költöztette az intézményt. A helyén lett a gránátosok laktanyája. A gyógyszertár felszerelését a váci rendházba szállították. Az irgalmasok elhagyták az ötven évig birtokolt helyüket és néhány évtized múlva Budán folytatták a tevékenységüket. A mai épület oromzatán a következő felirat olvasható: "VI. Károly császár alapította ezt az épületet az öregségtől, betegségtől és sebekből megtört katonák megmentésére" (3).

Dr. Bayer-Krucsay Dezső emléktáblája

Dr. Bayer Krucsay Dezső (Budapest, 1874. I. 9. - Budapest, 1944. VI. 21.)

A Budapesti Tudományegyetemen 1896-ban gyógyszerészi, 1897-ban gyógyszerészdoktori oklevelet szerzett. 1901-ben létrehozta a Bayer és Társa gyógyszervegyészeti gyárat, amelyet oly nagyra fejlesztett, hogy számos világrészbe exportált gyógyszereket. A termékei között volt a híres Purgo és a Kooprol, amely nagyon hamar ismertté vált. Apja, Bayer Arnold betegsége miatt 1904-től a budapesti Angyal gyógyszertárat kezelte, majd 1908-1910 között a tulajdonosa volt. A külföldi kapcsolatai révén a svéd külügyminiszter 1910-ben svéd konzullá, majd 1922-ben svéd főkonzullá nevezte ki. A tevékenységével hozzájárult a magyar-svéd kapcsolatok fejlesztéséhez. Ezért V. Gusztáv svéd király királyi tanácsosi címmel tüntette ki. A budapesti Váci utca 43. számú házon 1924. II. 14-én bronz emléktáblát helyezett el XII. Károly svéd király emlékére. Ő 1714. XI. 17-én itt pihent, amikor lóháton 14 nap alatt tette meg az utat Törökországból a svédországi Stralsundig (4).

A bronz kép a következő oldalon van:

BELVÁROSI GYÓGYSZERTÁRAK

Városi gyógyszertár a Szentháromsághoz

Ez volt az első pesti reáljogú gyógyszertár. Herold Henrik Siegfrid 1686. II. 14-én a bécsi udvari kamarától engedélyt kapott gyógyszertár létesítésére és Pesten házhelyet kért. Herold a pesti Váci utcának a Kígyó és a Párisi utca közötti részen kapta meg a házhelyet. A gyógyszertár 1689 közepén nyílt meg Szentháromság néven. A gyógyszereket a budai tábori gyógyszerésztől, Ponztól vásárolta meg. A gyógyszertár az egykori Városház téren működött. Herold 1705-ben meghalt. Az özvegye lett a tulajdonos, de tőle kétezer forintért megvásárolta Eyserich Samu vaskereskedő, hogy az özvegyen segítsen. Közben Osterwald Zakariás 1701. VII. 25-én budai polgár lett. Ő egy új gyógyszertári jogosítványt kért. 1701-ben ugyancsak a Városház téren. 1705-ben röviddel a vásárlás után Eyserich a patikát átadta Osterwaldnak, aki a két patikát egyesítette. A gyógyszertár a helyét a későbbiekben nem változtatta meg, a Váci utca 34. szám alatt működött. A gyógyszertár reáljogúságát a budai helytartóság a 14692-1855. számú rendelete ismerte el. A "Városi" melléknév használatát a 41.142-1928. N. N. M. számú rendelet ismerte el. A gyógyszertár sajnos megszűnt.

Tulajdonosok: 1689: Herold Henrik Siegfrid, - 1705: Herold özvegye, Eyserich Samu, - 1705: Osterwald Zakariás, - 1733: Osterwald özvegye, örökösél,- 1733: Merzinger János (elvette Osterwald özvegyét), - 1744: Merzinger özvegye, - 1747: Göttersdorfer Gottfried, - 1776: Göttersdorfer özvegye, - 1776: Müller Xavér Ferenc, - 1781: Müller özvegye, örököséi, - 1794: Müller Ferenc senior, - 1804: Müller Károly, - 1814: Müller Ferenc junior, - 1829: Müller József, - 1839: Würtzler Vilmos, - 1855: Scholz János, - 1868: csödtömeg (Urbann József, majd Wagner József kezelték), - 1879: dr. Wagner Dániel junior, - 1882: Altwirth József, - 1886: dr. Budai Emil, - 1917: dr. Budai Emil, Feller Győző, - 1918. dr. Budai Emil, Feller Győző, Kornis Manó, - 1918: Vajna József és felesége, Atlas Szerén, - 1941-1950: Vajna József, Vajna László (5).

Kígyó gyógyszertár

A gyógyszertár személyes üzleti jogát Stehling Károly gyógyszerész nyerte el a Helytartótanáctól a 15499-1784. számú rendelettel. A gyógyszertár eredetileg a mai Kígyó utca első házában nyílt meg az alapítás évében (Schlangen Gasse 1.). Először a gyógyszertár elnevezése Csillag volt. A gyógyszertárat 1899-ben helyezték át a Ferenciek terére, ahol ma is működik. A gyógyszertár reáljogúságát a budai helytartóság a 11210-1885. számú rendeletével ismerte el.

Tulajdonosok: 1784: Stehling Károly, - 1799: Krausz Fülöp, - 1802: Offenbach Pál, - 1833: Staffenberger Alajos, - 1847: Elend György, - 1854: csávási Kiss Károly, - 1898: Finy Béla, - 1902: dr. Hummel Adolf Szaniszlóné, Schwigenschligel Vilma, - 1910: dr. Molnár Béla, - 1912: Molnár Lipót, - 1918: Molnár Lipót, dr. Molnár Alfréd, - 1926: dr. Molnár Alfréd, dr. Polaschek Elemérné, Molnár Margit, - 1934. dr. Molnár Alfréd, - 1935: dr. Molnár Alfréd, Halápi Oszkár és felesége, Steinitz Olga,

- 1938: dr. Molnár Alfréd, Halápi Oszkár, - 1941: dr. Molnár Alfréd, Halápi Oszkár örökösei, - 1946-1950: dr. Molnár Alfréd, Ohmacht Róbertné (6).

csávási Kiss Károly (Kolozsvár, 1820. VI. 7. - Gödöllő, 1898. VII. 8.)

A Pesti Tudományegyetemen 1846-ben gyógyszerészi oklevelet szerzett. Pályáját Temesvárott kezdte, majd 1853-ban Pestre jött. A Kígyó gyógyszertár tulajdonosa volt a haláláig. Részt vett a Magyarországi Gyógyszerész Egyesület alapításában. 1874-ben az első járás elnöke. Egy év múlva az Egyesület alelnöke. Majd 1886-tól a haláláig az Egyesület elnöke volt. A gyógyszerészetnek szentelte az egész életét (7). A Kígyó gyógyszertár képe:

Nagy Kristóf gyógyszerész

Schwachoffer Ignác, a budapesti VI. kerületi Szentlélek gyógyszerész tulajdonosa 1791-ben házat épített a Váci utca 6. és a Kristóf tér 2. számú telken a Nagy Kristófról nevezett házat. Ezzel egyidejűleg engedélyt kért a Helytartótanácsból új gyógyszerész felállítására. A Helytartótanács 15136-1792. számú rendeletével engedélyezte a gyógyszerész felállítását. De kikötötte, hogy az új fiókgyógyszerész köteles volt ellátni a szegénybetegeket az évi 150 forint erejéig ingyen, azon túl a hivatalos taxa szerint ellenértéke feléért. Ez a kötelezettség még 1810 után is fennmaradt. A Helytartótanács csak jóval később mentette fel ez alól az egyik későbbi tulajdonost (1856). A gyógyszerész még 1791-ben megnyílt. Schwachoffer 1810-ben már önálló gyógyszerészként adta ezt el. A gyógyszerésztárat 1909-ben a Kristóf tér 7. szám alá helyezték, majd 1914-ben került a Váci utca 1-3. számú házba. A reáljogúságát a budai helytartóság 1856-ban ismerte el.

Tulajdonosok: 1791: Schwachoffer Ignác, - 1810: Bregard (Pregard) Imre, - 1841: Jüttner Viktor, - 1846: Schernhoffer Károly (†1870. IX. 2.),- 1870: özv. Schernhoffer Károlyné, Koronghy Valéria, - kezelő: Grensnarik J., - 1890: Faykiss József, - 1896: Koller Tivadar, Koller Norbertné, Rauszek Ilona, Schwicker Alfrédné, Koller Selma, - 1899: dr. Augusz Zsigmond, - 1920: Örkény Hugó, - 1922: dr. Nagel István, - 1925: dr. Nagel Isvánné, Schüller Anna, - 1934: dr. Nagel Istvánné, Schüller Anna, Riesz Ármin, - 1946-1950: dr. Nagel István, Nagel Aurél. Ő később Nádor névre magyarosította a nevét (8). **Dr. Nagel István** 1890. június 21-én született a Nyitra vármegyei Galgócon. Szülei: Nagel Salamon, Schwitzer Róza. A Budapesti Tudományegyetemen 1912. X 4-én szerzett gyógyszerészi oklevelet. A svájci Lausannei Egyetemen 1914-ben szerzett gyógyszerészdoktori oklevelet az "Über Säure-Agglutination der Bakterien" című értekezésével. A budapesti Nagy Kristóf gyógyszerész tulajdonosa volt 1922-től. A felesége, Schüller Anna vette át a tulajdonlást 1925-től. Majd 1934-től a Schüller Anna mellett társtulajdonos: Riesz Ármin. 1944: ismét dr. Nagel István a tulajdonos. 1947: dr. Nagel István tulajdonos mellett Nagel Aurél és Nagel Miklós a társtulajdonosok. Dr. Nagel István sorsa ismeretlen az államosítás után, mert az 1971. évi Gyógyszerészi Évkönyvből már hiányzik a neve. - Irodalom: Gulyás Pál: A magyar írók élete és munkái. Budapest, XIX. kötet, 31 /2003/.

Nádor András, Nagel Aurél néven 1922. február 1-én született Budapesten. A Pázmány Péter Tudományegyetemen 1945. VII. 26-án szerzett gyógyszerészi oklevelet. Apja gyógyszerésztárában dolgozott az államosításig, mint társtulajdonos. A pécsi Honvéd-kórház főgyógyszerésze volt 1962-1987 között. Gyógyszerhatástan tárgykörből szakgyógyszerészi képesítést szerzett. (A felesége, Láng Ágota 1963-ban szerzett gyógyszerészi oklevelet. Előbb a pécsi Egyetemi Gyógyszerésztárában, majd a Honvéd kórház gyógyszerésztárában működött). Számos polgári és katonai kitüntetésben részesült. 2005. IV. 14-én halt meg. Katonai tiszteletadás mellett helyezték végső nyugalomba a pécsi köztemetőben. - Irodalom: Gyógyszerészet, 49, 8, 526. 2005 (9).

Arany Oroszlán gyógyszertár

Landerer József gyógyszerész nyerte el a gyógyszertár személyes jogosítványát a Helytartótanács 1794. VI. 27-én kelt 14405. számú rendeletével. A gyógyszertár még 1794-ben megnyílt a Kecskeméti kapunál (Calvin tér és a Kecskeméti utcasarok). Landerernek eredetileg Pozsonyban volt gyógyszertára. II. József Pozsonyból Budára helyezte át a magyar királyi udvari kamarát, Landerer a közegészségügy fejlesztése érdekében költözött át Pestre. A gyógyszertár 1810-ben áthelyezték a Prohászka Ottokár utca 2. szám alá (ma Papnevelde utca). A budai helytartóság a 28533-1855. számú rendeletével ismerte el a reáljogúságát.

Tulajdonosok: 1794: Landerer József, - 1796: Fuchs József, - 1806: Petz Sámuel, - 1836: Juranek József, - 1845: Jármay Gusztáv, - 1886: dr. Jármay Gyula, - 1915: dr. Jármay Elemér, - 1917: Kertai Nándor, - 1920: Bontha Jenő és felesége, Breuer Anna, - 1922: Sztraka Ödön és felesége, Szőke Ilona, - 1935: Szőke (Sztaka) Ödön, - 1938: Szőke Ödön, kezelő: Szentpétery Pál, - 1941-1950: Szentpétery Pálné, Sztraka Borbála, kezelő: Szentpétery Pál, Szentpétery Mária gyógyszerész, Potsubay Jánosné, későbbi szakfelügyelő (10).

Jármay Gusztáv (Kassa, 1816. II. 9. - Budapest, 1896. VIII. 7.) eredeti neve: Ochs. A nyíregyházi Arany Sas gyógyszertárban volt gyakornok. A Pesti Tudományegyetemen 1839-ben szerzett gyógyszerészi oklevelet. Bécsben volt alkalmazott 1843-1845-ben. A pesti Arany Oroszlán gyógyszertár tulajdonosa volt 1845-től 1886-ig. Itt 1857-ben homeopátia-részleget rendezett be. A Magyar Orvosok és Természetvizsgálók 1863. évi kongresszusán a gyógyszerészi szakosztály másodelnöke volt. Müller Bernáttal kidolgozták a Budapesti Gyógyszerész Testület és a Magyarországi Gyógyszerész Egyesület alapszabályait. A Budapesti Gyógyszerész Testület elnöke volt 1873-1886 között. Részt vett az I. és a II. Magyar Gyógyszerkönyv szerkesztésében. 1886-ban átadta a gyógyszertárát a fiának.

Dr. Jármay Gyula (Pest, 1846. IX. 11. - Budapest, 1915. III. 25.) apja gyógyszertárában volt gyakornok. A Pesti Tudományegyetemen 1868-ban gyógyszerészi, 1869-ben a Bécsi Egyetemen kémiai doktori oklevelet szerzett. Ezt követően egy bécsi és egy londoni gyógyszertárban működött. Berlinben Karl Hoffman egyetemi tanár intézetében tanársegéd volt. A Magyarországi Gyógyszerész Egyesület elnöke 1873-1886 között, majd a Budapesti Gyógyszerész Testület elnöke 1886-1906 között. Tagja volt a Gyakornoki Tanfolyam szervezésére kiküldött bizottságnak. Szerepe volt a tanfolyam tananyagának az összeállításában. 1886-tól volt az Arany Oroszlán tulajdonosa. Az Országos Közegészségügyi Tanács tagjaként részt vett a II. és a III. Magyar Gyógyszerkönyv galenusi részének a szerkesztésében. Számos cikke jelent meg a szaklapokban (11).

Fehér Kereszt gyógyszertár

A gyógyszertár személyes üzleti jogát Plichta Lajos gyógyszerész nyerte el a belügyminiszter 42811-1887. számú rendeletével. A gyógyszertár 1887. XII. 14-én nyílt meg a Ferencz József rakpart (ma Belgrád rakpart) 15. szám alatt Remény elnevezéssel. A 28667-1893. B. M. rendelettel a gyógyszertárat áthelyezték a Váci utca 58. szám alá. Innen 1900-ban átkerült a Fővám tér 6. szám alá. Akkor vette fel a Fehér Kereszt nevet. Újabb áthelyezések: 1905: 36236-1905. B. M. rendelettel a Fővám tér 8. szám alá került. - 1914: a Fővám tér 14. szám alá helyezték át.

Tulajdonosok: 1887: Plichta Lajos, - 1889: Metzger Ede, - 1894: Bogsch Lajos, - 1894: dr. Hibay György, - 1898: Österreicher Ármin, - 1900: Balás József, - 1902: Raditz Ignác, - 1923: Német Ármin, - 1943: Német Ármin örökösei, - 1946-1950: özv. Német Árminné haszonélvező, Alexander Béla felelős vezető (12).

Múzeum gyógyszertár

A gyógyszertár személyes jogosítványát Pohl Jenő gyógyszerész nyerte el a 84452-1910. B. M. számú rendelettel. A gyógyszertár 1911. V. 20-án nyílt meg a Múzeum körút 1-3. szám alatt. A patika áthelyezésére javaslatot tettek 1932-ben a Kossuth Lajos utca 22. szám alá. Azonban ez ellen az érdekelt gyógyszertár tulajdonosok tiltakoztak. A 224291-1932. B. M. számú áthelyezési rendelet értelmében mégis 1933-tól a Kossuth Lajos utca 22. szám alatt működött a gyógyszertár. - Tulajdonosok: 1910: Pohl Jenő, - 1911-1950: Léderer Ervin, (13).

Aesculap gyógyszertár

A gyógyszertár személyes jogosítványát Clark Simon gyógyszerész nyerte el a 33639-1910. B. M. számú rendelettel. A gyógyszertár 1912. VII. 3-án nyílt meg a Molnár utca 23. szám alatt. A gyógyszertárat 1919-ben áthelyezték a Váci utca 61. számú házba a 20821-1919. B. M. számú rendelettel. Az 137349-1927-I. N. N. M. rendelet hozzájárult a gyógyszertár Váci utca 53. szám alá történő költözéséhez. 1931-ben pedig a Váci utca 57. szám alá került a gyógyszertár. Tulajdonosok: 1910: Clark Simon, - 1917: Krause Károly, - 1923: dr. Barta Endre, - 1927-1950: Sásdi (Schöffner) Imre (14).

Clark Simon (Vác, 1865... - Losonc, Nógrád megye, 1922. VI. 26.) apja, Clark Ádám angol mérnök a budai Alagút tervezője. A felesége, magyar lány, Áldásy Mária volt. A Budapesti Tudományegyetemen 1888-ban szerzett gyógyszerészi oklevelet. Bensőséges kapcsolatban volt Csurgay Kálmánnal. Alkalmazotti munkája után a Nógrád megyei Kisterenne (később Kisterenye) Magyar Korona gyógyszertárának volt a tulajdonosa. Budapesten 1910-ben gyógyszertári jogosítványt nyert, melyet 1912-ben nyitott meg. Nagyon jó szakember volt, állandóan képezte magát. Számos kémiai, gyógynövényismereti és gyógyszerésztörténeti közleménye jelent meg a szaklapokban (15).

Városháza gyógyszertár

A gyógyszertár személyes jogosítványát Réthelyi József gyógyszerész nyerte el az 51059.-1922. N. M. M. számú rendelettel. A gyógyszertár 1924. decemberében nyílt meg a Károly körút 26. szám alatt "Kettős Kereszt" elnevezéssel. A Városháza elnevezést 1928-ban vette fel. A gyógyszertárat áthelyezték a 234098-1935-XIII. B. M. rendelettel. a VIII. kerületi Rákóczi út 1. szám alá. Tulajdonosok: 1922: Réthelyi József, - 1943-1950: Patakfalvy Sándor (16).

Réthelyi József (Székesfehérvár, 1870. II. 26. - Budapest, 1943. III. 29.)

Eredeti neve 1913-ig Rossberger József volt. A Budapesti Tudományegyetemen 1891. VI. 6-án gyógyszerészi oklevelet szerzett. Az egyik első cikkében "A gyógyszerészet, mint tudományos pálya" címmel értekezett. Néhány hónapos gyógyszertári munkája után a Keszthelyi Gazdasági Akadémia kémiai tanszékének tanársegédje. 1895-1900 között Marcali Szentháromság gyógyszertárának volt a kezelője. 1900-tól a Gyógyszerészi Hetilap segédszerkesztője. Egymás után jelentek meg a közleményei. A Budapesti Gyógyszerész Testület titkára 1906-tól, majd 1908-tól 1920-ig a Magyarországi Gyógyszerész Egyesület titkára volt. A Gyakornoki Tanfolyamon a gyógyszerészeti jogszabályok előadó tanára volt. 1926-ben jelent meg ebben a témakörben a tankönyve. 1934-től ismét a Gyógyszerészi Hetilap szerkesztője volt (17).

Belvárosi gyógyszertár

A gyógyszertár személyes jogosítványát Ember Elek gyógyszerész nyerte el a 45949-1922. N. M. M. számú rendelettel. A gyógyszertár 1923. októberében nyílt meg a Szervita tér 8. szám alatt. A gyógyszertárat 1933. VII. 5-én áthelyezték a Szervita tér 5. szám alá. - Tulajdonosok: 1922: Ember Elek, - 1930: dr. Nagy Béla, - 1939: dr. Nagy Béláné, Berkó Mária, - 1940: özv. dr. Nagy Béláné, Berkó Mária, - 1946-1950: dr. Bányai Károly hatósági kezelő (18).

Ember Elek (Máramarosziget, 1862... - Budapest, 1943. XII. 6.)

A gyógyszerészi oklevelét 1882-ben szerezte meg a Budapesti Tudományegyetemen. Előbb Csákiigorbón, Körösmezőn, majd Nagybányán telepedett le. 1892-től az Arany Sas gyógyszertár tulajdonosa lett. Gyakornoka volt a neves Kazay Endre (1876-1923). Felesége váratlan halála után 1903-ban Budapestre költözött. 1905-től a Gyógyszerészi Közlöny társzerkesztője volt. Mindig síkra szállt a gyógyszerészet érdekeiért. Előbb a Budapesti Gyógyszerész Testület másodtitkára, majd később a Magyarországi Gyógyszerész Egyesület titkára volt. 1922-ben elnyerte a Belvárosi gyógyszertár jogosítványát. 1930-ban átadta a gyógyszertárát dr. Nagy Bélának. Kiválóan felkészült gyógyszerész volt, számos közleménye jelent meg a szaklapokban (19).

Dr. Nagy Béla (Krasznabéltek, Szatmár megye, 1885. VIII. 5. - Budapest, 1940. VII. 18.)

Siófokon volt gyakornok. A Budapesti Tudományegyetemen 1908-ban gyógyszerészi, 1913-ban gyógyszerészdoktori oklevelet szerzett. 1912-ben megvásárolta a hajdúszoboszlói Reménység patikát. A gyógyszertári munkája mellett közleményeket írt a szaklapokba. Ekkor már felismerték a pontosságát

és a hozzáértését. 1918-tól részt vett az árszabványok kidolgozásában. Az óbudai Magyar Korona gyógyszertár bérlője 1920-tól. 1922-ben a jognyertes Ember Elek üzlettársa lett. 1923-ban Czukor Lászlóval és Kerpel Vilmossal részt vett a Certa Laboratórium létrehozásában. 1924-1927 között a Gyógyszerészi Értesítő szerkesztője volt. Számátalan cikkben küzdött a kari érdekekért. Gyógyszertári jogosítványt nyert 1929-ben a Pannónia utcában, de egy év múlva a Belvárosi Gyógyszertár tulajdonosa lett. Hosszú ideig adta elő a Gyógyszer-technológiát a Gyakornoki Tanfolyamon. Gyakornoki tankönyvet is írt. Megalapította a Budapesti Gyógyszervizsgáló Laboratóriumot. A Budapesti Gyógyszerész Testület elnöke volt 1936-tól, de a betegsége miatt 1938-ban lemondott erről a tisztségéről (20).

Pázmány Péter gyógyszertár

A gyógyszertár személyes üzleti jogát Muzsa Gyula gyógyszerész nyerte el a 41293-1923. N. M. M. számú rendelettel. A gyógyszertár csak később, 1928. IV. 16-án nyílt meg az Egyetem tér 5. szám alatt.
- Tulajdonosok: 1923: Muzsa Gyula, - 1936: Dr. Nemes György, Muzsa Gyula üzemtárs, - 1940: Hegyes Géza, - 1946-1950: Dr. Nemes György (21).

Muzsa Gyula (Bukarest, 1862. VII. 27. - Budapest, 1946. II. 23.)

A Budapesti Tudományegyetemen 1886-ban szerzett gyógyszerészi oklevelet. Hosszabb ideig volt alkalmazott külföldi gyógyszertárakban. 1898-ban gyógyszerertári jogosítványt szerzett Budapesten. A Mester utcai Madonna gyógyszertár tulajdonosa volt 1918-ig. Aktív sportéletet élt, elnöke volt a Magyar Atlétikai Clubnak. A Magyar Olimpiai Bizottság elnöke, a Nemzetközi Olimpiai Bizottság magyar tagja. Több ízben ő vezette az olimpiákon a magyar csapatot. IV. Károly udvari tanácsossá nevezte ki. A dunapataji körzet országgyűlési képviselője volt. A budapesti Pázmány Péter gyógyszertár tulajdonosa volt 1922-től 1936-ig. Tagja volt 1927-től a Felsőházak. Részt vett a gyógyszerészi grémiumok munkálataiban is (22).

LIPÓTVÁROSI GYÓGYSZERTÁRAK

Lipótvárosi gyógyszertár

A gyógyszertár személyes üzleti jogát a Helytartótanács a 9197-1803. számú rendeletével Meixner János gyógyszerésznek adományozta. A gyógyszertár eredetileg Pelikán elnevezéssel 1803-ban nyílt meg a Gizella téren (ma Vörösmarty tér). A gyógyszertár eredetileg a mai Vigadó épületének a Deák Ferenc utca sarkán állt. Ez a helyszín később sok vita tárgya volt. 1820-ban már Szent István néven működött. 1833-ban még az eredeti helyén állt. 1861-ben a József téren (ma József Nádor tér), 1878-ban a Nádor utca 3. szám alatt működött. Innen is áthelyezték a 40377-1929. N. N. M. számú rendelettel a Gróf Tisza István út 7. szám alá (ma József Attila utca). Az áthelyezéssel vette fel a Lipótvárosi nevet. A gyógyszertár reáljogúságát a budai helytartóság a 2348-1858. számú rendeletével ismerte el. Tulajdonosok: 1803: Meixner János, - 1808: Jagschitz Ferenc Xavér, - 1819: Boór Sámuel, - 1850:

Matta László (†1859. X. 22.), - 1859: özv. Matta Lászlóné tulajdonos, Egressy (Springsfeld) Rezső bérlő, - 1878: Egressy (Springfeld) Rezső, - 1888: Ibos Nándor és felesége, Szilber Irma, - 1902: Barabás Lajos és felesége, Fried Ella, - 1917: Netzasek Adolf, - 1919: Bischitz Ernő, - 1921: Reichard Jenő, - 1921: dr. Baruch Sándor, - 1934-1950: Pártos László és felesége, Schwartz Anna. (23).

Egressy (Springsfeld) Rezső (Pusztægres, Tolna megye, 1830... - Budapest, 1884. IV. 24.)

A Pesti Tudományegyetemen 1856-ban szerzett gyógyszerészi oklevelet. Az egyetemen előbb T. Wertheim, majd dr. Than Károly professzor tanársegédje volt. Több közleménye jelent meg a szaklapokban. Az 1860-as években a Budapesti Gyógyszerész Testület elnöke. A Gyógyszerész segédek Betegápoló Egyesületének is elnöke volt. A pesti Szent István gyógyszertár bérlője, majd 1878-tól a tulajdonosa. A gyakornoki tankönyv bizottság tagjaként sokat fáradozott a gyógyszerészképzés ügyéért (24).

Magyar Király gyógyszertár

A Helytartótanács 1804. IV. 10-én kelt 7676. számú rendelete Spetz Józsefnek engedélyezte a gyógyszertár felállítását. A gyógyszertár 1805-ben nyílt meg a gróf Tisza István út (ma Bajcsy-Zsilinszky út) 24. szám alatti házban. A gyógyszertár reáljogúságát a budai helytartóság a 2348-1858. számú rendeletével ismerte el. - Tulajdonosok: 1804: Spetz József, - 1813: Székely Károly, - 1840: Székely József, - 1857: Jezovits Mihály és felesége, Schreier Erzsébet, - 1868: Jezovits Mihály és kiskorú gyermekei, Géza, Irma, Kornélia, - 1878: Pillich Ferenc és felesége, Betzhold Anna, - 1880: Barna Zsigmond, - 1897: dr. Molnár Nándor, Finy Béla, - 1899: dr. Molnár Nándor, Finy Béláné, Balogh Júlia, - 1899: Léderer Ignácné, dr. Kovács Ernőné, - 1912-1916: az Orosházi Népbank Rt tulajdona, kezelők: 1912: Balla Elemér, - 1914: Balogi Mihály, - 1915: Sal János, - 1916: Kormos Aladár, - 1917: Kormos Aladár és felesége, Tsuk Erzsébet, - 1946-1950: özv. Kormos Aladárné tulajdonos, - özv. Farkas Gyuláné kezelő (25).

Dr. Molnár Nándor (Pest, 1842... - Budapest, 1912. III. 18.)

Apja, Molnár János is gyógyszerész volt. Előbb a Műegyetemen vegyészmérnöki oklevelet szerzett. Dr. Than Károly egyetemi tanár tanársegédje volt. A Budapesti Tudományegyetemen 1880-ban gyógyszerészi, 1883-ban bölcsészdoktori oklevelet szerzett. 1884-től átvette apjától a budapesti Csillag gyógyszertár tulajdonlását. Jelentős szerepe volt a gyakornoki tanfolyam létrehozásában és tagja volt a gyakornoki vizsgabizottságnak. A Magyar Chemiai Folyóirat szerkesztette 1897-től. 1899-1908 között a Magyarországi Gyógyszerész Egyesület titkára volt. 1907-ben ő hozta létre az egyesület Gyógyszervizsgáló Laboratóriumát, amelynek ő volt az első vezetője. Ő vezette be Magyarországon a fényvédő, barna színű gyógyszeres üvegek használatát (26).

Szűz Mária Isten Anyja gyógyszertár

A pesti tanács 1848. II. 19-én kelt 2855. számú rendeletével szükséges tartotta egy új lipótvárosi patika felállítását. A városhatósági közgyűlés 1848. XII. 3-án kelt határozatával a gyógyszertár jogát Holly Jánosnak adományozta. Azonban az 1848-as idők elmúltával a városnak ezt az intézkedését panasz tárgyává tették. A Helytartótanács felfüggesztette a határozat végrehajtását. Ezért újabb kérvények beadására volt szükség. A gyógyszertári jogosítványt Holly János nyerte el a magyarországi teljhatalmi biztos 1850. X. 29-én kelt 15850. számú rendeletével. A gyógyszertár eredetileg 1849. elején nyílt meg, de a jogadományozás felfüggesztése miatt csak 1850 novemberétől lehetett a gyógyszertár működésére számítani. A gyógyszertár a volt Roosevelttéren (ma Széchenyi tér) nyílt meg. Később ez a Wekerle Sándor utca 21. szám alatt működött. Ma Szende Pál utca. A budai helytartóság az 1370-1860. számú rendeletével ismerte el a gyógyszertár reáljogosságát. Tulajdonosok: 1850: Holly János, - 1852: Adler Emanuel, (cseréltek a budai Szent István gyógyszertárral, II. kerület), - 1862: Formágyi Vince, - 1880: Schwahoffer Lajos, - 1895: Duha Bálint, - 1898: Zoltán Béla, - 1933: Zoltán Béla örökösök, dr. Zoltán György kezelő - 1945-1950: Zoltán Béla örökösök, dr. Zoltán György, felelős vezető (27).

Zoltán Béla (1886-ig Moskovitz) (Rozsnyó, Gömör megye, 1868. XII. 30. - Budapest, 1933. V. 10.)

Ungvárott és Gyöngyösön volt gyakornok. A Budapesti Tudományegyetemen 1889. V. 22-én szerzett gyógyszerészi oklevelet. Előbb alkalmazott volt a kerületben, a Magyar Királyi gyógyszertárban, majd a Pest megyei Alpáron volt tulajdonos. 1898-ban megvásárolta a Budapesti Szűz Mária Isten Anyja gyógyszertárat. Hamarosan ezt Budapest legjobb gyógyszertárává fejlesztette. A gyógyszertárnak több saját készítménye volt: Zoltán-féle csukamájolaj, Thórium-X. Még a Fosphatina Faliéeres külföldi gyermektápszert is forgalmazta. Kiváló szakmapolitikus volt, számos közleménye jelent meg a szaklapokban. 1906-ban megválasztották a Magyarországi Gyógyszerész Egyesület tanügyi bizottsága elnökévé. Az Egyesület alelnöke volt 1916-1918 között, 1918-ban az Egyesület elnöke lett. A Tanácsköztársaság idején megszervezte a gazdasági blokádnál az ország gyógyszerellátását. Sőt, sikerült a működése alatt eloszlatni a súlyos ellentéteket a gyógyszerészek között. Az 1921-ben újjászervezett Magyarországi Gyógyszerész Egyesület igazgatótanácsi tagja volt. Az élete utolsó éveiben már sokat betegeskedett.

Dr. Zoltán György (Budapest, 1901. IV. 8. - Budapest, 1962. IX...)

A Pázmány Péter Tudományegyetemen 1923. VI. 16-én gyógyszerészi, 1925-ben gyógyszerészdoktori oklevelet szerzett. Pályáját a családi gyógyszertárban kezdte. Apja halála után a gyógyszertárat kezelte, 1945 után pedig felelős vezető. Állandóan foglalkoztatta a gyógyszertár magas színvonalának a fenntartása, fejlesztése és példás szakmai rendje. Az államosítás után a VII. kerületi Erzsébet körút-Wesselényi utca sarki gyógyszertár (volt Viktória) vezetője lett. 1955-ben a Róbert Károly körüti kórház gyógyszertárába került, ahol a haláláig működött (28).

Szerecsen gyógyszertár

A gyógyszertár személyes üzleti jogát a belügyminiszter a 66766-1884. B. M. számú határozatával engedélyezte Pillich Ferenc gyógyszerésznek. A gyógyszertár 1885. IX. 17-én nyílt meg a Dorottya utca 9. szám alatt. A gyógyszertárat 1899-ben áthelyezték a Dorottya utca 13. szám alá. Azonban a 21350-1903. V. ker. számú véghatározat engedte meg az utcaszögleten lévő ház sarkán a bejárat elhelyezését. Tulajdonosok: 1884: Pillich Ferenc, - 1894: Pollacsek) Pallai Bertalan, - 1922: Steiner János Vilmos, - 1923: Grünwald Imre, - 1928: Flamm István, - 1942: Emánuel Antal, - 1945-1950: özv. Flamm Istvánné haszonélvező, Emánuel Antal felelős vezető (29).

Pillich Ferenc senior (Sümeg, 1833. IV. 1. - Simontornya, Tolna megye, 1902. VIII. 6.)

Szülőhelyén volt gyakornok. Részt vett az 1848/49. évi szabadságharcban. A Bécsi Tudomány egyetemen 1856-ban szerzett gyógyszerészi oklevelet. Egy bécsi gyógyszertárban kezdte a pályáját. 1867-ben megvásárolta a szombathelyi Isten Szeme gyógyszertárat. Részt vett a kari közéletben. A Magyarországi Gyógyszerész Egyesület járási elnöke volt. Budapestre költözött 1878-ban. Előbb 1880-tól a Magyar Király gyógyszertár tulajdonosa volt. Gyógyszertári jogosítványt nyert 1884-ben a Lipótvárosban. Tíz év múlva elköltözött Temesvárra. Itt csak rövid ideig volt a kis forgalmú Szentháromság patika tulajdonosa. Az élete utolsó munkahelye a simontornyai Szentlélek gyógyszertár volt. Itt meghült és tüdőgyulladás érte. Abban az időben ezt még nem tudták gyógyítani. Fia, dr. Pillich Ferenc junior (1876. IV. 2. - 1948. VI. 14.) volt az utóda Simontornyán (30).

Arany Kereszt gyógyszertár

Személyes jogú gyógyszertár alapítására kapott engedélyt Megyery Géza gyógyszerész a 11772-1887. B. M. számú rendelettel. Az engedély a Nádor utca és a Báthory utcák találkozását jelölte meg a gyógyszertár helyére. A gyógyszertár 1888. I. 10-én nyílt meg a Nádor utca 24. szám alatt. Tulajdonosok: 1887: Megyery Géza, - 1893: Schwarczmayer János, - 1898: Schwarczmayer (Zebegényi) Lajos, - 1920: Pokorny Géza, - 1921: Erdélyi Dezső, - 1928: Schubert Arnold, - 1934-1950: Fekete Zoltán (†1957. VIII. 25.) (31).

Schubert Arnold (Pest, 1872... - Budapest, 1942. I. 27.)

A Budapesti Tudományegyetemen 1892. IX. 30-án szerzett gyógyszerészi oklevelet. Az alkalmazotti idejét letöltve előbb a szabadkai Magyar Korona, majd a zombori városi gyógyszertár tulajdonosa volt. Részt vett a szakmai közéletben. A Magyarországi Gyógyszerész Egyesület Bács-Bodrog megyei kerülete helyettes járási igazgatója volt. Részt vett a Vidéki Gyógyszerészek Országos Egyesületének munkálataiban is. 1920-tól Budapesten élt. Itt is bekapcsolódott a szakmai közéletbe. Tagja volt a Gyógyszerész Kaszinónak is. Számos cikke jelent meg a szaklapokban (32).

Fehér Sas gyógyszertár

A gyógyszertár személyes üzleti jogát Kiss József gyógyszerész nyerte el 1890. VII. 19-én a 30016-1890. B. M. számú rendelettel. A gyógyszertár 1891. II. 22-én nyílt meg a Lípót körút 28. szám alatt (ma Szent István körút). Tulajdonosok: 1890: Kiss József, - 1893: Finy Béla, - 1895: Kerpel Villmos, - 1939: özv. Kerpel Vilmosné hasznélvező, kezelő: Kerpel György, - 1945-1950: özv. Kerpel Vilmosné hasznélvező, Kondor Béla kezelő (33).

Kerpel Vilmos (Nagymárton, Sopron megye, 1872. - Budapest, 1939. I. 23.)

1878-ban lépett a gyógyszerészi pályára. A Budapesti Tudományegyetemen 1892-ben szerzett gyógyszerészi oklevelet. 1895-től volt a budapesti Fehér Sas gyógyszertár tulajdonosa. Nagyon jól felkészült gyógyszerész volt. A gyógyszertárában többféle kozmetikumot (kézfinozító) forgalmazott. Jelentős szakmai-közéleti munkát végzett a Magyarországi Gyógyszerész Egyesületben és a Budapesti Gyógyszerész Testületben. A Certa Laboratórium alapító tagja volt. Szövődményes influenzában halt meg (34).

Báthory gyógyszertár

A gyógyszertár személyes üzleti jogát Glósz Aladár gyógyszerész nyerte el a 24908-1912. B. M. számú rendelettel. A gyógyszertár 1912. XII. 2-án nyílt meg a Báthory utca 28. szám alatt. A gyógyszertárat áthelyezték 1920-ban a Báthory utca 15. szám alá. Tulajdonosok: 1912: Glósz Aladár, - 1915: Szold László, - 1934: Vámos Gyula, - 1942: Écsy Zsolt, - 1945-1950: Vámos Gyula (35).

Bazilika gyógyszertár

A gyógyszertár személyes üzleti jogosítványát Salomváry Jenő gyógyszerész nyerte el a 48837-1923. N. M. M. számú rendelettel. A gyógyszertár a Bálvány utca (ma Október 6. utca) 9. szám alatt nyílt meg 1925. I. 17-én. Tulajdonosok: 1923: Salomváry Jenő, - 1931: Kátai Samu, - 1932: Salomváry Jenő, - 1933: Ambrus Sándor, - 1945-1950: Ambrus Sándorné hasznélvező, Major Béla felelős vezető (36). Major Béla (Ungvár, 1909... - Budapest, 1974. IX. 1.)

A szülővárosában volt gyakornok. A numerus clausus rendelet következményeként a prágai Károly Egyetemen 1933-ban szerzett gyógyszerészi oklevelet. A pályáját a szülőhelyén és Budapesten töltötte. 1945 után a budapesti Bazilika gyógyszertár felelős vezetője volt az államosításig. Ezt követően a fővárosi Gyógyszertár Vállalatnál működött. Az Egészségügyi Minisztérium osztályvezetője volt 1955-1956-ban. Budapest egyik legnagyobb forgalmú gyógyszertárának (Rákóczi út 86.) 1963-tól lett a vezetője. A kiváló szervező képességével a gyógyszertárban fogalmazott külföldi gyógyszereket utánvételes szállítással a vidéki betegeknek is eljuttatta. A gyógyszertár munkáját nagy hozzáértéssel szervezte meg. Munkásságát 1967-ban Kiváló Gyógyszerész-kitüntetéssel ismerték el (37).

Országház gyógyszertár

A gyógyszertár személyes üzleti jogosítványát Kocsis Imre gyógyszerész nyerte el a 40498-1929. I. N. M. M. számú rendelettel. A gyógyszertár 1929. XII. 12-én nyílt meg a Falk Miksa utca 16. szám alatt. Az államosításig tulajdonosváltás nem történt (38).

Akadémia gyógyszertár

A gyógyszertár személyes üzleti jogosítványát dr. Jakabházy Zsigmond junior nyerte el 1937-ben. A gyógyszertár az Akadémia utca 1. szám alatt nyílt meg. Tulajdonosváltás nem történt az államosításig (39).

Dr. Jakabházy Zsigmond junior (Kolozsvár, 1900. IX. 30. - Budapest, 1965. I. 31.)

Apja, dr. Jakabházy Zsigmond senior (1867-1945) orvosdoktor, egyetemi tanár és a Magyar Tudományos Akadémia levelező tagja volt. A Magyar Gyógyszerésztudományi Társaság elnöke volt 1933-1943-ig. - Fia a Pázmány Péter Tudományegyetemen 1924-ben gyógyszerészi, 1928-ban gyógyszerészdoktori oklevelet szerzett. Az értekezésének címe: A Capita paveris morphin-tartalmának meghatározása volt. Az Akadémia gyógyszertár tulajdonosa volt 1937-től az államosításig. A későbbi életútja ismeretlen (40).

A Neruda gyógyáru-nagykereskedés

Az alapító, Neruda Nándor senior 1837. január 18-án született Pesten. Ő nem gyógyszerész volt, hanem egy nagyon ügyes kereskedő. Az 1850-es évek végén alapította meg a róla elnevezett gyógyáru nagykereskedését. Ez a vállalkozását egy idő után úgy felfuttatta, hogy 1872-ben a pesti belvárosi Hatvani utca 7. alatt (ma Kossuth Lajos utca) létrehozott egy drogériát az „Aranyméhkashoz” címezve. Abban az időben egy drogéria csak szabadon árusítható gyógyszereket, háztartási vegyszereket, egészségügyi és piperetermékeket, valamint illatszereket forgalmazhatott. Abban az időben már tekintélyes polgárnak ismerték el, mert a Pesti Polgári Kereskedő Testület számvizsgáló bizottságának tagja volt. Elnyerte a császári és királyi udvari szállító és a kereskedelmi főtanácsosi címet. Később kiterjesztette a drogéria forgalmazási körét a gyógynövényekre (drogokra, teákra) és a különféle ilyen termékekre. Tizenkilenc évvel később, 1891-ben a vállalkozását áthelyezte a Hatvani utca 9. alá. Ekkor készült el a ma is meglévő fából faragott, nemes vonalú neoreneszánsz stílusú bútorgarnitúra. Ez ma már védett műemlék. A sikeres kereskedést a hazai és külföldi kiállításokon szerzett érmek sorai is bizonyították: Bécs (1873, 1890), Székesfehérvár (1879), Trieszt (1879), Barcelona (1885), Budapest (1885, 1896), Párizs (1900). 1878-ben jelent meg az első német nyelvű árjegyzékük: Preis-Liste der Drogen-Handlung Ferdinand Neruda. Budapest, September 1878. 56. oldal.

Az 1880-as évek végén már a gyógynövénytermesztés is foglalkoztatta. Sőt a drogok exportját is megszervezte. Ezért, mint a Királyi Magyar Természettudományi Társulat tagját, felkérték őt a „Természettudományi Közlöny” című folyóirat „Levélszekrény” rovatában egy feltett kérdés

megválaszolására: „Kérdés: Termesztik-e Magyarországon és melyik vidékén az édesgyökeret, a Glycyrrhiza glabra-t (Radix liquiritiae), vagy a Glycyrrhiza echinata növényfajokat? Válasz: az ún. édesgyökér (Glycyrrhiza glabra) hazánkban több helyen előfordul, vadon terem. Nagykőrös és Slankamen (Szalánkemén, Délvidék) vidékéről már nagyobb mennyiséget hozattam. De hazánkban sem lehet olyan olcsón adni, hogy a morvai cégekkel versenyezhetnének. Azt is tapasztalta, hogy az édessége nem olyan nagy, mint az orosz, vagy a morvai gyökér. Erdélyben Szászsebes és Torda vidékén is előfordul” (Természettudományi Közlöny, 1892. 389, 556.). A világ fejlődése szüntelen, s ebben a szakmában úgyszólván naponta születtek újdonságok. Így megtörténhetett az is, hogy az árjegyzékből még kimaradt néhány cikk, de az üzletben már kapható volt. Ezért csaknem minden évben kiadtak egy terjedelmes, 120-150 oldalas árjegyzéket. Ezek több fejezetből álltak: az első rész tartalmazta a bel és külföldi kozmetikumokat, a különböző kellékeket, hajápoló szereket, szappanokat, borotvakrémeket, fogkeféket, fogkrémeket, fogporokat, szájvizeket, púdereket, bajuszpedrőket és kötőket. A második rész tartalmazta a gyógyteákat, a teák, a kakaók és kávék sokaságát, a fertőtlenítő szereket, a gyógyborok sokféle fajtáját, a fűszereket, az orvosi kötszereket, valamint a fényképészeti és kertészeti vegyszereket. A harmadik rész több százféle drogot sorolt fel. Itt szerepeltek a Sebastian Kneipp-féle gyógyító növények is. Azonban a Neruda-vállalkozás már részt vett a vadon termő gyógynövények begyűjtésében is. A gyógynövénygyűjtők felkészítését szolgálta az „Utasítás a gyógynövények szedését és szárítását illetőleg” című tájékoztató füzetek kiadása (1896, 1909). Az alapító Neruda Nándor senior 1917. augusztus 15-én elhunyt.

Fia, Neruda Nándor junior 1879. augusztus 26-án született Budapesten. A fővárosban végezte az iskolai tanulmányait. Az apa nevelése révén elvégezte a Keleti Kereskedelmi Akadémiát. A gyógynövény-kereskedelem és a budapesti üzlet fellendítése mellett diplomáciai szolgálatot is végzett, perui főkonzulként is működött. 1926-ban elnyerte a kereskedelmi főtanácsosi címet. Ő fiatalon, 1936. június 4-én halt meg. A családi síremlék a budapesti Fiumei úti temetőben található. A sírhely pontos helye: 20/1-1-72. A Belügyminiszter a 42/2013 (VIII. 9.) BM számú rendelettel védetté nyilvánította ezt a sírhelyt.

A család harmadik generációs tagja, dr. Neruda Nándor 1905. március 3-án született Budapesten. Az iskolai és a gimnáziumi tanulmányait elvégezve ő már gyógyszerészi pályára lépett. A Pázmány Péter Tudományegyetemen 1927. VI. 20-án szerzett gyógyszerészi oklevelet. Ő azonban nem elégedett meg a magyar fővárosban szerzett tudásával. A svájci Berni Tudományegyetemen dr. Alexander Tschirch egyetemi tanár mellett kidolgozott értekezésével 1930-ban bölcsészdoktori oklevelet szerzett. A disszertációjának a címe: Beiträge zur Kenntniss des Tolubalsams. Hazatérve Svájcban átvette a vállalkozás vezetését. Mivel ő inkább a tudományban jeleskedett, így a gazdasági válság, a konkurencia és az üzlet magas rezsije miatt majdnem csődbe jutott a vállalkozás. Ezért eladta az üzletet 1938-ban Bartha István gyógyszerésznek.

Bartha István 1877-ben született Szolnokon született. Az iskolai tanulmányai után a gyógyszerészi pályára lépett. A Budapesti Tudományegyetemen 1898. június 23-án szerzett gyógyszerészi oklevelet. A budapesti III. kerületi Arany Oroszlán gyógyszertárban működött. Az I. világháború idején megvásárolta a Molnár és Moser drogériát és azonnal hozzá kezdett ennek a fejlesztéséhez. Kiváló szakembernek bizonyult nemcsak az üzleti életben, hanem a vevőkörben is. Több laboratóriumot tartott fenn, 80-100 hektoliter kölnit gyártottak 3-4 ezer kg illóolaj felhasználásával. Nagyon sok külföldi kozmetikumot és egyéb termékeket árusított, növelte az exportot, sőt különleges francia kozmetikai szereket importált. Sőt még licenceladásra, és –vételre is hajlandó volt. Ebben az időben már ismét átszámolták a Kossuth Lajos utcai házakat, így felcserélték a bal és jobb oldali házakat. Így a Bartha-féle üzlet már a Kossuth Lajos utca 10. alatt, a mai helyén működött. Az 1930-as évek végén már több fióküzlete működött Budapesten. Ez a páratlan siker azonban csak rövid idejűnek bizonyult. A II. világháború befejeződése után nemcsak a nagyfokú infláció, hanem a nyugati kereskedelmi kapcsolatok megszűnése miatt fokozatosan tönkrement a vállalkozás. Bartha István gyógyszerész II. világháború utáni sorsát már nem ismerjük.

Neruda dr. 1938-tól a német IG Pharma magyarországi telephelyén működött. 1940-től azonban a gyógyszerellátásban találta meg a számítását. Először a hatvani Megváltó gyógyszertárban működött. 1941-ben sikerrel letette az approbációs vizsgát. A zalaszentgróti Szentkereszt, majd 1943-tól a Csanád megyei kevermesi Isteni Gondviselés gyógyszertárat bérelte. 1944-ben a sátoraljaújhelyi Üdvöztető gyógyszertár tulajdonosa volt. A II. világháború befejeződése után elhagyta az országot és Svájcban telepedett le. Mivel ennyi idő után a Budapesten szerzett gyógyszerészi és a berni gyógyszerészdoktori okleveleit már nem ismerték el, ezért csak gyógyszertári asszisztensi munkakörben dolgozhatott a Thurgau kantoni Romanshorn gyógyszertárában félállásban 1952-ig. Mellette még az amriswilli, majd a frauenfeldi és a winterhuri gyógyszertárakban is működött 1957-ig. Ebben az évben elnyerte a svájci állampolgárságot és a svájci gyógyszerészi oklevelet. Ezt követően az osztrák határ közelében lévő Sankt Margarethen település gyógyszertárának volt a kezelője 1975-ig. Tagja volt a Schweizerische Apothekerverein grémiumnak. Nyugdíjba vonult 70 éves korában. Idősebb leánya otthonában, Steinenben töltötte el az élete utolsó időszakát. 1993. november 15-én halt meg. Steinen temetőjében vannak a hamvai.

A Kossuth Lajos utcai Drogéria az államosítás után az Azúr Illatszer-kereskedelmi Vállalat egyetlen budapesti drogériája maradt. Azonban a régi muzeális értékű bútorzat állagának a megőrzése nehéz feladat volt. Sajnos romlott az állaga, ezért 1984. július 25-án bezárták. Elvégezték a szükséges műemlékvédelmi munkát. Korszerűsítették az üzlet fűtését. A padló alatt meleg-vízcsöveket fektettek le, így egyenletes, kellemes klímájú padlófűtést hoztak létre. Egy az egész üzlet területén egyformán ad meleget. A márványpadló pedig könnyen tisztítható. Bár már használaton kívül van, de megtartották még az eredeti angol műemlék Heating kályhát is. A fűtés a pincében lévő gázkazánnal történik. Az üzlet kínálata mindig változatos volt. A kozmetikai cikkek mellett a gyógyteák, az egészségügyi,

babaápolási és lábápolási termékek, valamint a Fabulon készítmények gazdagították a választékot. A drogériát az 1990-es évek elején privatizálták. 1995-ben elhelyeztek az üzletben egy emléktáblát az egykori Neruda-dinasztia működésének az emlékére. Sajnos a 2000-es évek végére már egyre nehezebb volt fenntartani az egyre kisebb forgalommal az üzletet, ezért megszűnt a drogéria működése. Ma az Ajka Kristály cég egyik márkaboltja működik itt. Ez nemcsak helytörténeti megemlékezés, hanem egy fontos szelete volt a magyarországi gyógyszerésztörténetnek (41).

Thallmayer-Seitz gyógyszerárú-nagykereskedés

Az alapító, Seitz Ferenc senior 1824-ben született a Felső-ausztriai Weyerben. A Bécsi Tudományegyetemen 1844-ben szerzett gyógyszerészi oklevelet. Pestre költözve előbb a Belvárosban drogériát nyitott. Thallmayer Béla üzletemberrel átvették a pesti Nádor utcai Tschögl üzletet. Egy gyógyszerárú-nagykereskedést hoztak létre 1852-ben, amely az 1950. évi államosításig a gyógyszerellátás egyik meghatározójává vált. A vállalkozás központja a mai pesti Zrínyi utca 3. szám alatt volt, amelynek a helyén később a Fővárosi Gyógyszertári Központ székháza, ma az OGYÉI működik. A nagykereskedés hamarosan felvette a külföldi cégekkel is a versenyt. A tevékenységét a balti államokra is kiterjesztette. Soros kapcsolatban volt a gyógyszerészi kar ügyeivel. Közismert volt a nagyfokú előzékenysége. A vejével, Török Sándorral megalapította 1904-ben a budapesti Galenus Gyárat, amely Reanal Finom vegyszergyár néven ma is működik. Ottó és a Ferenc fiai is a gyógyszerárú-nagykereskedés élén állottak. A gyógyszerárú-nagykereskedés az 1950. évi államosításig a magyarországi gyógyszerellátás egyik meghatározója volt (42).

Dr. Seitz Ottó 1870. III.15-én született Budapesten. Egyetemi tanulmányait Strassbourgban és Berlinben végezte, ahol kémiát, fizikát, matematikát és filozófiát tanult. Vegyész oklevelet szerzett. Berlinben 1891-ben bölcsészdoktori oklevelet szerzett az „Über einige Halogen alkylverbindungen des Phtalimids” címmel. Az 1890-es években kapcsolódott bele a cég munkálataiba. Abban az időben a kétszáz fővel működő vállalat tevékenysége az ország ellátása mellett már kiterjedt Galíciára, Moldvára, Boszniára, Szerbiára és Horvátországra. Török Sándorral megalapították 1904-ben Zuglóban a Galenus Gyógyszer és Vegyszergyárat. A gyár az idők folyamán kibővített profillal, az eredeti helyén ma is működik Reanal Gyógyszer- és Vegyszergyár-néven. Budapesten meg 1929. XI. 15-én (43).

Seitz Ferenc junior 1854-ben született Pesten. Ottó bátyjával együtt vezették a nagykereskedést, később már részvénytársasági formában. Nemcsak a kereskedelmi, hanem a gyógyszerészi körökben is ismerték őt. Az 1910-es években megbetegedett. Hosszú ideig kezelték Abbáziában (ma Opatija, Horvátország). Itt halt meg 1933-ban. A Seitz-Török család síremléke a budapesti Fiumei úti temetőben van: bal oldali fali kriptasor, 251 44).

Budapest V. kerület népessége

Év	Lakosság száma	Év	Lakosság száma
1870	46952	1949	52782
1880	55902	1960	65867
1890	56059	1970	62867
1900	53372	1980	53128
1910	56896	1990	43937
1920	60641	2001	28948
1930	56335	2011	25210
1941	60650	2017	25917

Közforgalmú gyógyszertárak száma

1971: 13 gyógyszertár, - 2002: 12 gyógyszertár, - 2017: 12 gyógyszertár.

Szent-Györgyi Albert egy aforizmájával fejezzük be a gondolatainkat:

„Századokon át az volt az emberek fő gondja, milyen lesz az élet a halál után. Úgy látszik, ma először arra kell válaszokat keresnünk, milyen lesz az élet a halál előtt”.

Irodalom

1. Budapest Lexikon. Akadémiai Kiadó, Budapest, I. kötet, 127-129 (1993)
2. Budapest Lexikon. Budapest, II. kötet, 31-32 (1993)
3. Szmodits László: A magyar katolikus papság és a gyógyszerészet.
www.gyogyszeresztortenet.hu Budapest, 11-12 (2017)
4. Zalai Károly: A magyar gyógyszerészet nagyjai. Galenus Kiadó, Budapest, 172 (2001)
5. Sztankai István: A gyógyszerészetre és a budapesti gyógyszertárakra vonatkozó adatok. Budapest, 179-182 (1935)
6. Sztankai István: i. m. 182-185
7. Zalai Károly: i. m. 130
8. Sztankai István: i. m. 185-187
9. Szmodits László: Nágel-Nádor dinasztia. Kézirat, 2011.
10. Sztankai István: i.m. 187-189
11. Zalai Károly: i.m. 29

12. Sztankai István: i. m. 189-190
13. Sztankai István: i. m. 190
14. Sztankai István: i. m. 190-191
15. Gyógyszerészi Közlöny, 38, 28, 349-350 (1922)
16. Sztankai István: i.m. 190
17. Gyógyszerészi Hetilap, 82, 14, 135-136 (1943)
18. Sztankai István: i. m. 191-192
19. Gyógyszerészi Közlöny, 39, 50, 625 (1943)
20. Gyógyszerészi Közlöny, 56, 30, 431-432 (1940)
21. Sztankai István: i. m. 192
22. Zalai Károly: i. m. 56
23. Sztankai István: i. m. 192-193
24. Gyógyszerészi Közlöny, 2, 25, 298-299 (1886)
25. Sztankai István: i.m. 194-196
26. Zalai Károly: i. m. 28
27. Sztankai István: i. m. 196-198
28. Szmodits László. Két Zoltán. Gyógyszerészettörténet, Budapest, 9, 2, 24-25 (2010)
29. Sztankai István: i. m. 199
30. Zalai Károly: i. m. 38
31. Sztankai István: i. m. 199
32. Gyógyszerészi Közlöny, 58, 5, 94 (1942)
33. Sztankai István: i. m. 199
34. Gyógyszerészi Közlöny, 55, 4, 73 (1939)
35. Sztankai István: i. m. 201
36. Sztankai István: i. m. 201
37. Gyógyszerészet, 18, 1, 35 (1975)
38. Sztankai István: i. m. 201
39. Gyógyszerészek Évkönyve az 1938-as évre. Budapest, 316 (1937)
40. www.nevpont.hu/wiew/6620
41. Szmodits László: A Neruda-gyógyáru-nagykereskedés. Gyógyszerészettörténet, 14, 1, 39-43 (2016)
42. Gyógyszerészi Közlöny, 21, 48, 282 (1905)
43. Zalai Károly: i. m. 70
44. Gyógyszerészi Közlöny, 49, 42, 797 (1933).